

د ھمبیزا سرۆشتی دا

نیسامیل تاھا شاھین

دری، دوری

تەراشۆكە كا دەحل و در (تیرستریا) كووفییە . گەلەك تاك و توورەهەیین درێژ ژ خوە ددە . ل بەراق و كەندالناقی ب خەلانین بەرۆژین تیر شە و تەراتی و ناقرە شین دبت، و ژ (۳ - ۴) مێتران بەژنی دكت، تووقل تەنگ و قورم زرا (ستووراتییا وی ژ دو سەنتیمان نابۆرت) و بەلگە درێژۆك و لیف ب ددانۆك و لیك سوار و ئەبەرانیەری ئیك و لیكگۆهۆزینە ل سەر تاكان، كۆلیك سپیتالە و باقشین و بنەفشی و ئووشیكن . قیچی وەکی تووكانە و ئەوژی دیسا ئووشیکە، ژ ریشە كەرەكەكا شینە، پاشی سۆرقە و ترشە و كافا - دووماهییا ھاقینێ - گەھشت رمش و مز دبت . ئەف تەراشۆكە ژرە و تاكان ژیدە دبت . ل كوردستانێ دیباری در (دوری) بۆ تانقوتكرنا بەژانی رەز و بیستانان ل كارە . ناقي وی یی زانستی (Rubus fruticosus) .

خەربەنگ، سۆرسۆرك

گیایەکی كووقی و دەشتیی ژیدە ژمەردار (پێكشە ژمەرە) و بێن نەخومشە، تیرك راست و بەلگە لیكگۆهۆزی و ددانۆك گرە، و رەنگە كەسكەکی پیتییه . (۶۰ - ۷۰) سەنتیمان بەژنی دكت، كۆلیك خەمرقەنە و فەسالا وان ب سەریا زەنگلانیقە دجت، بەھاران و ب قەتلازی د ناھ زەقیانە شین دبت، ئەھ گیایە ژ كەقنە وەك گیایەکی پزیشکی ھاتییه ناسكرن و وەك پەنج ھاتییه ناسكرن و نوکە ژێ د كوردواریییدە ل ھندەك جھان، ئوقی وی بۆ داھوتان و تەناكرنا ددانین كرمی ل كارە . د واری نوژداریییدە دجتە د ناھ پێكھاتنا ھندەك ژ وان دەرمانان بێن بۆ چارەسەركرنا تەنگنەفەسی (ریو) و تیکچونا رە و دەرمانان ل كار . ناقي وی یی زانستی (Hyoscyamus niger) .

تیتیک، عەندەلیك، پانیانیشك

مەزناتی و كەلواش: ۱۶ - ۱۸ سم درێژه.

سالۆخ: چووچكەكى گەور و ب كۆھیکە (ب تێزكینی كۆھیک نە گەلەك دیارە). ژ ملن پشتیڤە قەھوايیەكى ب سەر راساییەكى راقراقشەیه. ژ بنیڤە سپشەیه و ھندەك راق و گێخین قەھوايیین تارى ل بەرچیلکینە. سێلکا چاقان قەھوايییه. نكل قەھوايییهكى باقزەرە. پئ قەھوايیەكى ب سەر گەورەكى قەكریڤەنە. بالندەیهكى خوەجھە ل دەڤ مە.

ژینگە: ل ئەردی شوڤ و بەیار و ناڤنھیل و دەشت و ل بەرلێڤا رێكان و بەری گوندان خوش دئیتە دیتن.

زێدمبوون: ھیلینا خوە ل بن بئەكاویرەكى یان گیایەكى دیتەر ل سەر ناخی چئ دكت یان ل بەر لێڤا بەرەكى و (۴ - ۵) ھێكین زەرپیتی و پنیپنی دكت. تی ھەیه سالی دو دەستین تێزكان بێنتە دەر.

خوارن: خوارنا وی مێشەمۆر و داتن.

جھین لی بەلاق: ل ئەندەدۆلی و چیايین تۆرۆس و میراقي و ئازەربایجان و ژۆرییا ئیرانی و كوردستانی و خۆزستانی و چیايین زاگەرۆس خوەجھە وتێزكان دئیتە دەر.

خالخالۆك

درێژایی: ژ (۴ - ۱۰) ملم درێژه.

سالۆخ: مێشەمۆرەكا گەھدارا بچووگا پئ كورت و قالكسۆرا پنیپنییه ب پنیپین رەش. سوودمەندە بۆ مروقي چوونكو خوارنا وی مێشەمۆرین زیانكارن

وەكى مێشگەمۆزك و پلپلەك و پێشكان. بێژە سالەكى دژیت. زڤستانان دەمی كەرخینی (۲۰ - ۱۰۰) خالخالۆكەكان د بن قەلپەدارەكیڤە یان د دەرزمەدیوارەكیڤە ملین خوە ددە ئیك. ناقي وی یئ زانستی یان (Hippodamia convergens) (Coccinella punctata).

زێدمبوون: یا می بهاران ژ (۳ - ۳۰۰) ھێكان كۆمكۆمە ل سەر پشتا بەلگەكى یان چەند بەلگەكان دكت. پشتی چەند ھەفتیەكان ھێك دېشكش و دبنە كرمكین رەنگرەنگین ب ستري، مەزن دبن دبنە تێزخالخالۆك، پاشی دبنە خالخالۆكین تەكووز.

خوارن: خوارنا وی كۆمەكا مێشەمۆرین زیانكارن ژ وان مێشگەمۆزك.

